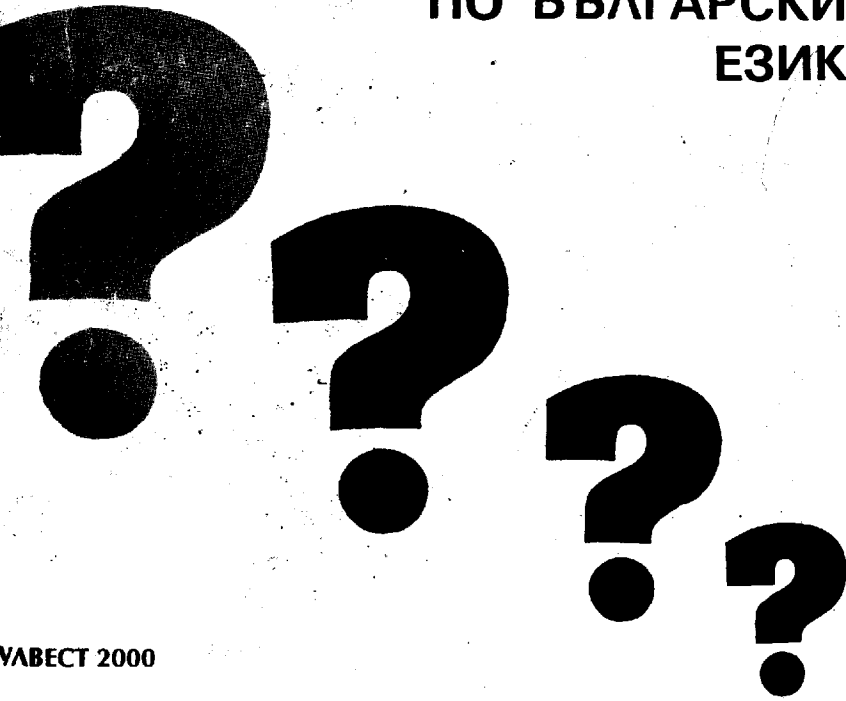

ВЕСЕЛИНА БОБАНАЦ
ЕЛЕНА БЛАЖЕВА
ТИНКА АРНАУТСКА

ПИШЕМ ЛИ ПРАВИЛНО

ПОМАГАЛО
ЗА САМОПОДГОТОВКА
ПО БЪЛГАРСКИ
ЕЗИК

МАВЕСТ 2000

Има неща, които не можеш да направиш, докато не се научиш, но има и такива, които трябва да направиш, за да се научиш.

Врата, зад която е скрито доброто, се отваря трудно; врата, зад която е скрито лошото, се затваря трудно.

11. Редактирайте текста:

В разказа Горещо пладне на съвременният писател Йордан Радичков опасността за живота на едно дете зближава хората. Всеки от безименните герои се опитва да помогне за спасяването на малкия човек. Дори армията спира ученията защото няма нищо по-ценно в нашият свят от човекът.

Заглавието на творбата има и символистично значение – горещо е от напрежението обхванало хората, който се опитват да предодвратят злото. Нещастията запалва искрицата на човечността, стопя сърцата и показва, че можем да бъдем добри.

/Из ученическа писмена работа/

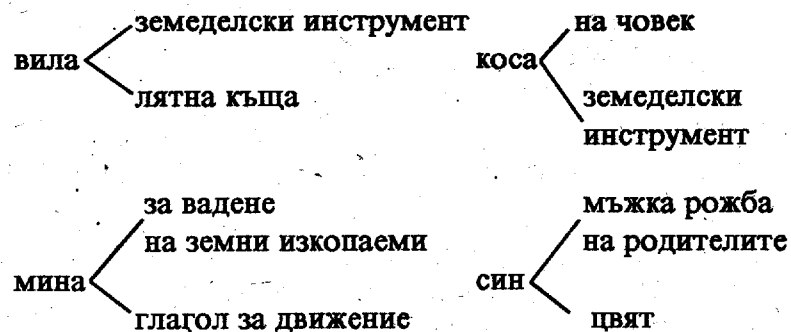
НЯКОИ ГРЕШКИ, СВЪРЗАНИ С ЛЕКСИКАЛНОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ДУМАТА

Думата е основна езикова единица за назоваване на нещо: предмет, явление, действие и др. Всяка дума има:

- звукова страна (звуковете, от които е изградена);
- граматично значение (това, което я обединява с други такива думи в класове);
- лексикално (речниково) значение – това, което означава; значението, с което се употребява от говорещите даден език.

Думите са еднозначни и многозначни и се употребяват в речта с пряко и преносно значение. Те могат да бъдат:

- различни по звуков състав, но близки по значение – синоними
  - обичам, любя, обожавам, боготворя, харесвам;
  - мъка, страдание, болка, скръб, покруса, терзание, горест;
- близки по звуков състав, но различни по значение – пароними
  - богоговеене, благоволение, благословение;
  - представя, предоставя;
  - компенсирам, компресирам;
  - неизличим, неизлечим, незаличим;
- еднакви по звуков състав, но различни по значение – омоними

— с различен звуков състав и с противоположно значение — антоними

добър - лош; силен - слаб; мъдър - глупав;
весел - тъжен; богат - беден; красив - грозен.

Запомнете! Чрез антонимите се постига антитеза в художествената реч.

“... патроните липсват, но волите траят,
щикът се пречупва – гърдите остават...”
”Няма веч оръжъе. Има хекатомба!”

/Иван Вазов - “Опгълченците на Шипка”/

НЯКОИ ГРЕШКИ, СВЪРЗАНИ С НЕУМЕСТЕН ИЗБОР НА СИНОНИМИ

1. Използване на неуместни за контекста синоними.

Алеко Константинов рисува величествена гледка, която смайва и сплотява (вместо сближава) туристите.

Вежливата (вместо състрадателната) селянка среща студено бездушие в лицето на нервния (вместо сприхавия) монах.

2. Неправилно разбрана синонимия между глагола съм и глаголите явявам се, представлявам.

Иван Вазов се явява (вместо е) най-добрият белетрист след Освобождението.

Повестта “Немили-недраги” представлява (вместо е) картина на тежкия живот, който водят хъшовете.

3. Неправилна синонимия между местоимения и прилагателни имена.

Гунчо разказва своята трагедия. Същият (вместо той) пита Моканина дали е виждал бяла лястовичка.

Забележка: Такава замяна е допустима само в официално-деловия стил.

4. Неправилно използване на синонимия между местоимения за лица и за притежание.

Генерал Столетов окуражава опгълченците, на които подвигът (вместо чийто подвиг) ще увенчае България “с лаврови венци”.

Баба Илийда, на която (вместо на чиято) помощ разчита бунтовникът, бърза към Искъра.

НЯКОИ ГРЕШКИ ПРИ ПАРОНИМИТЕ

1. Неразграничаване и неосмсляне значението на корена в думата.

Заболяването му е неизлечимо (вместо неизлечимо).

Този спомен ще остане неизлечим (вместо неизлечим, или незаличим) в съзнанието ми.

неизлечим — от лек;

незаличим — от лик.

Хората идват при водопада умълчани или радостно възбудени, но всички изпълнени с благоволение (вместо благоговение).

благоговение – дълбока почит;

благоволение – проявяване на добра воля, доброжелателство, благосклонност.

2. Неправилно осмисляне значението на някои представки.

Гунчо се е помирил (вместо примирил) със съдбата си.

Македонски стои в недоразумение (вместо недоумение) пред водната бездна.

3. Неправилна замяна на наставки в думи – паронимни дублети.

епичен – епически;

естетичен – естетически;

лиричен – лирически;

поетичен – поетически;

теоретичен – теоретически;

критичен – критически;

икономичен – икономически;

тактичен – тактически.

Одата на Иван Вазов е поетически (вместо поетичен) израз на възторг и преклонение пред подвига на опълченците.

Одата е лирична творба (вместо лирическа творба), която е пропита с възторжени чувства.

Изпращам честитки за Нова година на различни адресанти (вместо адресати).

адресат – лицето, което получава писмо,

пратка; възприемателят на текста.

адресант – лицето, което изпраща писмо, пратка; авторът на текста.

Запомнете! За да се избегнат грешки с паронимите, е необходим словообразователен анализ. До точното лексикално значение на думата се стига чрез осмисляне значението на морфемите: корен, представка, наставка. Използвайте следния алгоритъм:

– Намерете корена, за да разберете основния смисъл на думите.

– Открийте общите морфемни, които звуково сближават думите.

– Открийте различните морфемни, които разграничават думите по значение.

ОМОНИМИ

1. Омонимите уточняват своето лексикално значение единствено в контекста.

Най-малкият син донесъл най-скъпия плод.

В ясна утрин цветът на небето е син.

За нос Калиакра има чудесна легенда.

“Той беше висок, едър – почти исполин, с черни пламенни очи, с нос дълъг, римски...”

/ Иван Вазов /

НЯКОИ ГРЕШКИ ПРИ АНТОНИМИТЕ

Неумение да се намери точният антоним, за да се получи антитеза.

Иван Вазов противопоставя решителната и всеот-

дайна българка на спривавия и груб калугер (*вместо* на страхливия и егоистичен калугер).

решителна – страхлив;
всеотдайна – егоистичен.

Няма нищо по-страшно, по тайнствено и по-злобещо от тая непозната (*вместо* черна) сянка, която се движи по бялата поляна над замръзналата река.

Забележка: В посочените примери е даден начинът, по който би могло да се постигне антитеза или контраст.

НЯКОИ ГРЕШКИ, СВЪРЗАНИ С МНОГОЗНАЧНОТО И С ПРЕНΟΣНОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ДУМАТА

1. Непознаване на основното значение на думата.

Отначало Андрешко е мил (*вместо* внимателен, учтив) със съдия-изпълнителя.

мил – обичан, свиден, драг, любим,
симпатичен, приятен, скъп.

Авторът предава интересно (*вместо* изобразява или рисува, пресъздава вълнуващо) тази картина.

предавам – давам, връчвам, подавам,
издавам (тайна).

2. Когато контекстът не позволява да се установи с кое значение е употребена многозначната дума, се стига до двусмислица.

Бръчков е буден (не спи или е умен, любознателен, интелигентен?).

Хъшовете са опиянени (от евтино вино или от речта на Странджата?).

3. Неправилно изпускане на кавички при ирония:
– когато преносното значение на думата е въз основа на противоположност, се пишат кавички.

Умната глава на Неновица (*вместо* “умната” глава на Неновица) мисли само за три неща: как да запази това, което има, как да даде 27 вместо 28 гроша и как да не плати на тези, които не могат да я накарат да плати.

ТРЕНИРОВЪЧНИ ЗАДАЧИ И УПРАЖНЕНИЯ

1. Извадете синонимите от лирическия увод на стихотворението “На прощаване”. Какво постига поетът с употребата им?

2. Употребете в изречения посочените синоними. Уточнете кои от тях са стиловозакрепени и кои не са.

поразявам, смайвам, слисвам, замайвам,
шашвам, съкрушавам, убивам, вземам акъла.

3. Кой пароним ще употребите в следните изречения? Докажете чрез словообразователен анализ, че сте избрали точна дума.

Той се покори на съдбата с (примирението или помирението) на мъдрец.

През второто полувреме център-нападателят (компресираща или компенсираща) слабата си игра от първата част на срещата.

4. Употребете в изречения следните пароними:

практичен – практически;
тактичен – тактически;
основà – обосновà.

5. Редактирайте неправилно употребените пароними.

В разказа е предоставен образът на samozабравилния се държавен чиновник.

Основната тематика на повестта “Немили-недраги” е страданието – подвиг.

Старият знаменосец е посветил живота си на благородна клауза.

Тази жена е всеотдайна и предадена на отечеството.

Одата е лирична творба.

6. Открийте антонимите в следните народни мъдрости. Какви истини научавате от тях?

В щастие дружбата се използва, в беда се проверява.

На приятеля си казвай истината, на врага си се хвали.

Лентяят до обед е здрав, а след обед – болен.

Мързелив ли си на младини, беден ще си на старини.

Крайт на речта се разбира от началото.

Бързо отваряй очи, бавно отваряй уста.

7. Кой пароним ще употребите в следните изречения?

В стихосбирката “Епопея на забравените” Вазов избира от (поетичните, поетическите) видове одата, за да изрази възторга си от личности и събития.

Запомнете! Поетичен – наставката-ен придава значение на качествено прилагателно (поетична картина).

Поетически – наставката -ски придава значение на относително прилагателно (поетически вид).

(Впрочем, прочее) Вазов в други свои разкази е максимално достоверен, когато описва мястото и времето на случката.

(впрочем – при това; прочее – следователно, тъй че.)

8. Заменете неуместно употребените думи.

Съдържателите на лавките за тютюн са наречени народни, защото помагат по силата си на хъшовете.

Поетът гледа със съчувствие и състрадание към безутешната скръб на окованите във вериги родолюбци.

Приятелят винаги трябва да те предпази от грозяща неприятност.

9. Редактирайте подчертаните части в следните изречения:

Реката се явява като символ на вечното зло, което дебне човека.

Моканина съпреживява тяхната съдба като своя. Надява се за момичето.

10. Съпоставете авторските редакции, посочени в раздела “Редактиране”. Какво научавате от тази съпоставка?

11. Често учениците в своите съчинения – разсъждения по литературни проблеми употребяват следните глаголи:

показва – дава да се види; обръща внимание; изважда наяве;

рисува – изписва с молив, креда, боя и др. образ; представя нещо в образи;

изобразява – дава образ на нещо, като описва пластично със средствата на различните изкуства;

изразява – показва мисъл, чувство, желание.

Преценете кои от тези глаголи са подходящи за целта, след като се запознаете с лексикалното им значение.

12. Как ученичката е постигнала образност и емоционалност в описанието на картината? Открийте думите, които назовават действие, състояние, усещане, цвят, качества, оценка. Посочете думи с преносно значение.

“Отново съм на Витоша. Зимната ѝ прелест ме пленява. Обичам нейната властна, нежна и горда красота.

Ранна утрин е. Небето е нежно розово. Слънцето е изгряло. То кара снега да искри с всички цветове на дъгата. Дърветата – борове, ели и брезички, са накинчени с пъстроцветен, искрящ снежен накит, какъвто само зимата може да ни даде.

Шумът от стъпките ми нарушава тишината, но когато спирам за момент, тя ме поглъща. Такава тишина съществува само в планината. Бяла тишина. Тя не е враждебна, наситена с напрежение, а спокойна, нежна. Единствено тя подхожда на неповторимата красота на Витоша. В този момент, потънала в тишината, аз забравям всичко друго на света. Тя ме очиства от грижите, прави ме по-благородна, по-щастлива и по-добра. Всяка гледка, която се разкрива пред очите ми,

е неповторима красота. Аз я запечатвам в своето съзнание, защото зная, че тя никога вече няма да е същата. Ако мина покрай нея втори път, ще я видя по съвсем друг начин. Отминавам я със съжаление и продължавам, пленена от следващата. Попаднала съм сред толкова красота и жадно я пия с очите си. Две дървета са сплели клони в триумфална арка. Минавам под нея. Тя е издигната само за мен, защото никой друг не би я видял така.

Каква невероятна красота! Клоните разпиляват накитите си и те бавно падат като брилянтен водопад. Искра ми се завинаги да се слея с тази красота, да се превърна в дърво или храст, за да мога да я гледам вечно, за да стана част от нея.”

НЯКОИ ГРЕШКИ, СВЪРЗАНИ СЪС ЗНАНИЯТА ЗА СТИЛОВЕТЕ НА БЪЛГАРСКИЯ КНИЖОВЕН ЕЗИК, ИЗУЧАВАНИ ОТ УЧЕНИЦИТЕ

Разговорен стил. Той се използва в битовата сфера (в семеен кръг, между близки и познати, на улицата). Целта е да се споделят мисли и чувства, които вълнуват човека във всекидневието му.

Научен стил. Това е стилът, който се използва в учебните заведения, в научните институти, в научната литература. Целта е да се съобщят и обяснят научни знания.

Официално-делови стил. Използва се в различни документи, съобщения, инструкции.

Публицистичен стил Това е стилът на вестниците,

списанията, радиото, телевизията. Целта е да се въздейства на читателя или слушателя и зрителя чрез информацията.

Художествен стил. Неговата област е художествената литература. Той въздейства върху мислите, чувствата и въображението на читателя.

В различните стиллове езиковите средства се съчетават по определен начин и се делят на:

закрепени стиллово – молекула, изотоп, гравитация;
стилово неутрални – хляб, въздух, светлина.

Най-често срещаните грешки при функционирането на отделните стиллове в устната и в писмената реч на учениците са свързани с неуместната употреба на определени езикови средства.

НЕУМЕСТНА УПОТРЕБА НА УСТОЙЧИВИ СЛОВОСЪЧЕТАНИЯ С РАЗГОВОРЕН ХАРАКТЕР В ПИСМЕНАТА РЕЧ

Ни в клин ни в ръкав Андрешко съобщава на господина, че няма вълци.

Гунчо разказва на Моканина от игла до конец за заболяването на Нонка.

НЕПРАВИЛНО ПРИВНАСЯНЕ НА РЕЧЕВИ ЕДИНИЦИ ОТ ЕДИН СТИЛ В ДРУГ

Македонски е готов да поделит авоарите си (от официално-деловия стил) с другите хъшове.

Странджата не позволява караници (от разговорния стил) в кръчмата си.

У нас се среща предимно градската и селската лястовица. Има поверие у народа, че ако болен види бяла лястовичка, ще оздравее. Тя отглежда малките си в гнезда, които строи под стрехите на къщите (привнасяне на елементи от разговорния в научен стил).

НЕУМЕСТЕН ПОДБОР НА СИНОНИМИ В ЗАВИСИМОСТ ОТ СТИЛЛОВИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА ТЕКСТА

Момчето успокоява майка си, че ей сега (веднага, незабавно, бързо) ще поправи стореното.

Странджата живее с мерака (вместо желание, копнеж, жажда) още веднъж да развее байрак в Балкана.

ПОВТОРЕНИЯ

В речевата практика се срещат нарочни (стилистични) и порочни (нестилистични) повторения.

Нарочните повторения се правят от автора с цел да се насочи вниманието на читателя към нещо. Това са повторения на звукове, на думи, на граматични форми, на синтактични конструкции.

Порочните повторения утежняват израза, не дават нова информация и затрудняват възприемането на текста от читателя. Такива са:

1. Неуместно повторение на една и съща дума или еднокоренни думи (тавтология).

Погледът на Гунчо минава през пространството, но не вижда нищо. Неговият поглед изразява неговото душевно състояние.

Моканина се замисля върху думите на друго-

селеца. Мисли как да помогне на нещастното семейство.

Неусетно читателят усеща студеното равнодушие на обществото към хъшовете.

Най-често в ученическите съчинения се повтарят имената на героите и на автора. Необходимо е да се търсят синоними за замяната им.

Гунчо – сиромашът, отчаяният баща, едрият селянин, другоселецът, Йовковият герой, нещастният човек...

Баба Илийца – старата жена, репителната челопеченка, българката, Иван-Вазовата героиня, състрадателната селянка...

2. Неуместно повторение на синоними с едно и също лексикално значение.

Поради това нека да проследим диалога и най-вече приката реч на героите.

3. Неуместно повторение на една и съща граматична форма на думите.

Моканина дълго гледа след отдалечаващата се каруца, отнасяща майката, стиснала очи да не заплаче, и дъщерята, гледаща към телеграфните жици.

Още в началото на стихотворението Ботевият герой е натъжен от раздялата с майката. Неговата мъка е голяма, защото той е любещ син, изпълнен с нежна загриженост към най-скъпото същество, страдащ брат, жалещ млад човек за любимата.

Генералът, който стъпва по омекналия пясък, гледа детето, което се опитва да се усмихне *може да стане така*: Генералът, стъпвайки по омекналия пясък, гледа детето, което се опитва да се усмихне.

Запомнете!

При еднотипните синтактични конструкции някои обособени части с причастия трябва да се заменят с подчинени изречения и обратно.

ДВУСМИСЛИЦА

1. Двусмислица, предизвикана от заместване на вече употребената дума с местоимение и от отдалечаване на подчиненото изречение или на обособената част от думата, към която се отнася.

Начален синоним:

Читателят долавя тази мъка още в самото начало на разказа, когато авторът описва героя. Читателят усеща как по-нататък душевните му сили го напускат.

Редакционен синоним:

Читателят долавя тази мъка още в самото начало на разказа, когато авторът описва героя. Той (кой? – читателят или героят) усеща как по-нататък душевните му сили го напускат.

НЕУМЕСТНА УПОТРЕБА НА ЕЗИКОВИ ШАБЛОНИ И КЛИШЕТА

1. Езиковите шаблони възникват в резултат на продължителна употреба на дума или израз.

В репителния момент, когато поема неравния път на борбата, бунтовникът милее за изстрадалата си родина.

Това чувство е израз на безпределна преданост

на героя към Родината.

Народният поет – патриархът на българската литература – е създал истински шедьоври. Чрез него ние сме внесли своя влог в световната литературна съкровищница.

2. Неуместна употреба на глаголните времена в различни писмени изложения или непоследователно използване на сегашно историческо време в съчиненията от различен тип.

Запомнете! В различните видове преразкази на художествен текст се използва изявително наклонение – сегашно историческо време, защото действието се представя като реално, обективно. Преизказните времена може да се използват в преразкази на приказки, легенди и предания и в съчинения, когато авторът предава моменти, на които не е бил свидетел.

В очерци, репортажи, научни съчинения се употребява сегашно историческо време. В съчинение-разсъждение по литературен проблем се използва само сегашно историческо време.

В съчинение по преживяно, където основното е свидетелската позиция, се употребяват всички наклонения и глаголни времена.

ТРЕНИРОВЪЧНИ ЗАДАЧИ И УПРАЖНЕНИЯ

1. Как разбирате мисълта на Джонатан Суифт: “Нужните думи на нужното място – ето истинското определение на стила!”

2. Проследете разговора между Моканина и Гунчо от разказа “По жицата” на Й. Йовков. Кой от харак-

терните черти на разговорния стил открихте?

3. Кои думи или изрази са неуместно употребени от учениците в техните съчинения? Редактирайте изреченията:

Каруцата затъва в блатото и дебелият господин хваща лъжата на Андрешко.

Когато разбира по каква работа е дошъл съдия-изпълнителят, Андрешко започва да му се моли да не закача бедния Станой.

Авторът умело съчетава плюсовете и минусите от характера на Гунчо в неговото портретно описание.

Гунчо очаква помощ от доктори, от различни лекари, но не получава такава и тръгва да търси бялата лястовичка.

Елин Пелин прави две редакции на заглавието, защото смята, че заглавието “Случка” има няколко минуса.

В своята незабравима ода “Опълченците на Шипка” Иван Вазов възхвалява безпримерния подвиг на българските и руските опълченци. С математическа точност той описва картината на боя. Генерал Столетов произнася реч пред последните опълченци. Тя ободрява и изпълва с нови надежди и сили мъжете. С тези свои реплики Столетов влива вяра в успешния край на битката.

4. Редактирайте допуснатите речевни шаблони и неуместно употребени думи:

Сиракът е сам със своята мъка и затова изплаква душата си пред магарето. Не може да вземе друго решение.

Всички белези на бедност излизат на преден план в описанието на Гунчо.

Тъмнината способства Андрешко да вкара каруцата в блатото.

Стихотворението "На прощаване" е дадено като изповед, която разкрива душевното състояние на бунтовника.

5. Уместно или неуместно са използвани формите на глагола съм (бива и бих) в следните откъси от съчинения – разсъждения:

Младият Бръчков слуша прехласнат речта на Странджата и бива потресен от величието на стария революционер.

Когато съдия-изпълнителят не разбира молбата на Андрешко, бива оставен в блатото.

В такова време друга жена би се уплашила, но баба Илийца не.

6. Определете уместно или неуместно ученикът използва в съчинението–разсъждение местоимението нас (ни):

"На прощаване" е произведение, което ни завладява с непосредствените човешки чувства: любов и омраза, радост и мъка.

Чрез природната картина Елин Пелин внушава на нас, читателите, мизерията, в която са затънали бедните селяни.

7. От кой вид са повторенията в текстовете:

Ръцете на мама са вълшебни. Как могат да са неуморни! Какви красиви неща създават те! Колко приятно е да те погалят! Колко е добре, когато те прегръщат и избърсват сълзите!

Кръчмата на Странджата е частица от тежкия

хъшовски живот, частица, без която трудно ще преживяват.

8. Обяснете защо се е получило двусмислие. Редактирайте текста.

Генералът оглежда небето, моста, момчето и се опитва да му се усмихне. Мисли с тревога за него.

9. Редактирайте собствените си писмени работи, като избегнете направените лексикални, граматични и синтактични повторения. Проверете дали сте допуснали двусмислица в редакционните варианти.

10. Има ли словно излишество в следните примери. Отстранете го. С какви видове редакции си послужихте? Какви други грешки открихте?

Беше тържествено и вълнуващо! Вълнувах се, защото никога не бях присъствала на такова събитие и ми се случваше за пръв път.

След произнасяне на клетвата всички минаха, марширувайки под знамето, и кой със силен и развълнуван глас или пък с несигурен и слаб глас извикваше: "Заклех се!"

Смелите българи се бият в една страшна, мъчителна и същевременно героична епоха, когато нашият смел народ проявява своите най-ценни качества и черти на свободолюбиви хора. Тъкмо това дава сили на борците в лютия бой. Смъртта не плаши нито един от тези смели хора. Те се бият смело, макар че отникъде не идва помощ.

11. Отстранете еднаквите синтактични конструкции като вид повторение. Какви други видове грешки открихте?

В картината на победното завръщане Ботев употребява много художествени средства. Чрез обръщението и изповедта на бунтовника към майката той показва топлината синовна обич. Чрез повторенията той подчертава отделните образи в стихотворението. Чрез повелителни форми на глаголите авторът показва вярата на бунтовника в победния край на делото. Но най-силно тези дълбоки чувства на героите авторът изразява чрез умело подобрени паузи.

12. Прочетете внимателно текста и анализирайте вида на повторенията. Защо ще отстраните някои от тях?

На пръв поглед Странджата и Македонски те са различни като личности и характери. Но и двамата носят типичните черти на хъша: Странджата е идеален хъш, а Македонски е един обикновен и грешен човек.

Различна е ролята на Странджата и Македонски в повестта, но те носят типичните черти на хъша: и двамата са част от хъшовския пролетариат, и двамата са представени в момент на върховно изпитание, и двамата стигат до подвига, водени от идеала си.

13. Подчертайте с условните знаци местата за редактиране в текста:

В разказа на Павел Вежинов се срещат два различни свята. Извънземния пришалец е беспристрастен наблюдател на човешките страдания. Според него човечеството само трябва да се справи с своите проблеми, за да добие имонитет. Вазприел образът на земен човек, той действа по точно определена програма. За него доброто и злото имат други измерения. Много по-важно е рационалното, интелектуалното в поведението на едно живо саздание отколкото доховното.

НЯКОИ ГРЕШКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗГРАЖДАНЕТО НА ТЕКСТА

Текстът е устно или писмено изложение, създадено с конкретна цел при определена речева ситуация. Изреченията в него са свързани по смисъл, граматично и стилистично. Всеки текст има тема и основна мисъл. Негови съществени признаци са: **смислово единство, структурно единство, свързаност и завършеност.**

Темата е това, за което се говори или пише. Тя обединява общия смисъл на всички части в изложението. Подтемите са части от общата тема и всяка от тях започва на нов ред.

Основната мисъл, основното внушение на текста е неговата идея.

Свързаността се осъществява чрез тематичното единство. Всички езикови средства – лексикални, морфологични, синтактични, стилистични – се подчиняват на темата.

Завършеността на текста изисква пълнота, изчерпателност. Затова е необходимо всички подтеми да са разгърнати и свързани така, че общата тема да бъде изчерпателно изложена.

Структурата на текста зависи от участниците в общуването: говорещ, пишещ (адресант) и слушащ, четящ (адресат).

Изложението трябва да е фактологически точно, тоест информацията за предметите, явленията и техните отношения да е вярна. Същевременно употребените в текста езикови средства трябва да отговарят на книжовната норма и да са стилово уместни.